

Discursul directorului SRI, domnul Eduard Hellvig la universitatea Babeș-Bolyai

15 ani de studii de securitate

Domnule rector, doamnelor și domnilor profesori

Stimați reprezentanți ai autorităților locale,

Stimați invitați, dragi studenți,

Vă mulțumesc pentru invitație și mă bucur să mă întorc aici, un loc atât de important pentru mine.

Vorbesc rar în public, fiindcă nu cred că este acesta rolul meu. Universitatea Babeș Bolyai este însă un loc în care mi-am dorit să vorbesc, un spațiu de normalitate academică de nivel european. Un loc în care se dorește performanță, și în care se face performanță academică.

Un model pe baza căruia se poate îmbunătăți reputația academică a României. Felicitări, domnule profesor David și echipei din jurul domniei voastre.

Mi-a fost tot timpul teamă de limbajul de lemn, de discursul instituțional și festiv. Cu scuzele implicite pentru ceilalți invitați, aș vrea să mă adresez în primul rând studenților.

Lor le voi spune câteva gânduri personale. Gânduri sincere ale cuiva care crede că ne aflăm într-un moment istoric, un prag de oportunitate pe care nu l-am atins foarte des. Am să încerc să vă spun, pe scurt, cine sunt și cum văd eu ce se întâmplă în jurul nostru, prin prisma experienței unui absolvent al UBB.

Doamnelor și domnilor,

M-am născut atunci când țara încă se numea Republica Socialistă România, în 1974. Evenimentele din 1989 m-au prins când aveam 16 ani, adică aproape de vârsta dvs. de acum. Am fost, în perioada comunistă, șoim al patriei și pionier - părinții vă pot povesti ce înseamnă asta.

La acea vârstă, locuiam într-un bloc gri al unui orașel din nordul Transilvaniei. Schimbările din decembrie 1989 au fost momente excepționale, pe care mi le aduc bine aminte. Îmi amintesc ce visam ca tânăr, cum ascultam radioul noaptea, pentru a auzi știrile anticomuniste.

Îmi amintesc cărțile pe care le citeam, obținute pe sub mână, pentru a înțelege marea literatură a românilor, inclusiv cea interzisă de dictatură. După cum îmi amintesc eforturile făcute pentru

a avea acces la reviste, la muzică, la orice formă de libertate de gândire. Îmi aduc aminte de toată acea perioadă, de profesorii mei, de gândurile mele, de visele mele despre libertate.

Vă mărturisesc că ce visam noi atunci era un alt fel de libertate. Iar astăzi, cu toții am ajuns mult mai departe decât speram acum 30 de ani.

Iată-mă acum, la peste trei decenii de la acel moment, în fața dumneavoastră, vorbind liber din postura de director al Serviciului Român de Informații. Și sunt în fața altor oameni născuți nu doar în Republica Socialistă România - așa cum e cazul profesorilor sau părinților voștri, dar și în fața unor oameni născuți într-o țară liberă, într-o Românie europeană și democratică.

Și vorbim despre modul în care arată lumea astăzi și, mai ales, despre cum va arăta mâine, când voi veți fi direct responsabili pentru direcțiile în care va merge România.

Într-o astfel de discuție, într-un astfel de moment, ne întoarcem mereu spre rădăcinile pe care le avem. Educația din familie, școala, experiența de viață ne formează și ne modelează, dar de multe ori suntem atât de ancorați în cotidian și în rutină încât uităm să privim spre tabloul de ansamblu.

Vă pregătiți să vă construiți cariera și viața într-o realitate pe care poate v-ați obișnuit să o interpretați prin ochii sau clișeele altora. La atâția ani după ce m-am aflat în locul vostru, vreau să vă ofer o perspectivă asupra realității la care poate nu v-ați gândit. Și vreau să vă vorbesc despre libertate.

Eu aveam (cum v-am spus deja) 16 ani în decembrie 1989, la căderea regimului comunist. Un moment care poate vouă nu vă mai spune multe, deși este momentul zero al democrației în România, momentul când totul a devenit posibil - inclusiv faptul că astăzi vorbim liber și putem spera fără limite.

Au urmat de atunci câteva etape care au modelat lumea în care trăim acum. Sunt etape care pot fi împărțite în trei decenii. Și voi trece, foarte rapid, prin ele, acum, pentru a înțelege mai bine momentul în care suntem...

Prima a fost etapa libertății contaminate de nesiguranță și de neîncredere. Anii 1990 – 2000 au fost ca primii ani din viața cuiva - plini de naivitate, de incertitudini, de mari greșeli, dar și de emoții puternice.

Atunci s-au pus bazele căutării libertății, drumului spre Europa și spre democrație, drumul dezvoltării economiei. Tot atunci au început și unele probleme care ne bântuie și azi - acuzațiile împotriva străinilor, discursul "nu ne vindem țara", mesajele împotriva celor care au trăit sau muncit în străinătate.

Sunt anii în care am început să învățăm că nu suntem singuri, și că nu mai suntem izolați. Relația cu Vestul și cu americanii, în special, era în mod paradoxal simplă: aveam nevoie, dar nu aveam încredere. Noi nu aveam suficientă încredere în ei și ei nu aveau suficientă încredere în noi.

A doua etapă a fost cea a libertății de a construi. Deceniul care a început în anul 2000 a fost sub semnul construcției. Atunci s-au conturat marile proiecte ale României, aderarea la NATO și la Uniunea Europeană, și atunci tinerele generații au început să spere.

A fost un deceniu care a început sub semnul posibilității de a visa. Acest optimism și transformările forțate de aceste două ținte au fost motivul pentru care foarte mulți tineri nu și-au mai pus problema plecării din țară, ci au rămas aici pentru a clădi ceva durabil. Eu mă număr printre ei. În acești ani, România a învățat să aibă mai multă încredere în Vest, iar Vestul a început să aibă mai multă încredere în noi.

A treia etapă a fost cea a libertății în curs de maturizare. Din 2010 și până în 2020, am căutat, ca societate, să atenuăm șocuri, să adaptăm iluziile la realități, să combinăm entuziasmul pur cu proiecții calculate.

Să ne maturizăm, cu alte cuvinte. Am trecut de la "singuri împotriva tuturor" la proiecte comune cu partenerii din Europa și din SUA. Am început să fim egali cu ei. Iar rezultatele au fost bune în multe domenii.

De exemplu, Universitatea în care ne aflăm a devenit tot mai conectată cu marile universități ale lumii. Programe de schimb de profesori sau de studenți, acces la burse, acces la rezultate de cercetare - permit astăzi UBB să fie un pilon de cercetare nu doar pentru Transilvania sau pentru România, dar și pentru Europa.

Doamnelor și domnilor,

Acum ne aflăm în a patra etapă, care din păcate a început și continuă cu mai multe șocuri - a început cu șocul pandemic din 2020 și a continuat cu un alt șoc pe care nu îl credeam probabil în timpul vieții noastre - un război aproape de noi. Apoi, ca efect al acestor șocuri, a venit riscul unei crize economice care amenință calitatea vieții multor români.

Dar este o etapă care aduce mai multă maturitate, mai multă înțelepciune și care ne va ajuta să creștem și mai rapid. Este o etapă în care vom avea nevoie de un nou proiect major, care să asigure prosperitate și dezvoltare.

Cum definim această etapă? Cum construim acest nou proiect?

De noi - și mai ales de voi - depinde acest lucru...

Mi-ar plăcea să cred că aceasta va fi etapa libertății și echilibrului. De ce? Pentru că am acumulat din etapele precedente și entuziasm, și experiența construcției, și experiența redresării, și putem construi orice ne propunem. Dar ceea ce ne va ghida vor fi valorile care ne reprezintă și în care credem.

În aceste trei decenii, am încercat să recuperăm aproape 6 decenii de pauză și de regres istoric. Am ars etape, am investit energie.

Cred că, pe fond, în realitate, am recuperat, am trăit în trei decenii cât alții în trei generații și am făcut în trei decenii cât alții în trei generații. Am acumulat experiențe pe care partenerii din Vest ni le apreciază – pentru că mulți dintre ei nu le au direct. Experiența unei tranziții democratice, de exemplu, pe care ei o știu din cărți, dar mulți dintre noi o știm din practică. Iar această experiență este necesară în multe țări din jurul nostru.

Ar trebui să fim modești și să înțelegem că nu se întâmplă foarte des asemenea lucruri. Acesta a fost, din punctul meu de vedere, un salt cuantic pe care România l-a făcut în ultimii 30 de ani. Un salt care ne permite astăzi să avem oportunități pe care nimeni nu le visa în 1989. Un salt care ne poate da energie pentru altele noi generate de voi.

Știu că această perspectivă optimistă sună contrastant cu modul cum ne-am obișnuit să vedem realitatea imediată.

Este diferită de critica universală și auto-critica perpetuă care pare că definește discursul public intern despre România în acești ani. Dar tabloul general, la care vă invit să vă gândiți cu atenție înainte de a deveni la rândul vostru critici, ne arată că România este o țară stabilă, cu liniște socială și multă prosperitate economică, o țară în care mulți tineri din alte zone ale lumii și-ar dori să poată trăi.

Nu funcționăm încă la fel de bine ca democrațiile vechi ale Europei dar ne apropiem de ei. Este loc de construit, de îmbunătățit, de trecut la nivelul următor.

Pe mine m-a ajutat mult să privesc România și din perspectiva străinilor cu care am discutat atât în anii în care o reprezentam ca europarlamentar, cât mai ales în acești 8 ani ca director al SRI.

Iar România din perspectiva oficialilor sau analiștilor străini se bucură de 3 mari avantaje - stabilitate, oportunități și dinamism. Dinamismul este al oamenilor, al românilor care creează, muncesc, inventează soluții acolo unde nu există căi deschise. Dinamismul este al vostru, cei care aveți puterea să transformați cum vreți această realitate, într-o măsură mai mare decât toate generațiile de până acum.

Doamnelor și domnilor,

Știu, este dificil să te concentrezi pe ceea ce funcționează, fiindcă există un automatism al agățării de ceea ce este blocat sau imperfect. Lucrurile bune, cel mai des, nu se văd. Știrile bune nu fac rating. Iar mesajele pozitive pot părea plictisitoare. Ne-am obișnuit să observăm doar ceea ce nu merge sau ceea ce avem impresia că e greșit, și uităm să observăm ceea ce funcționează.

Vorbesc acum inclusiv din postura de director al Serviciului Român de Informații, o instituție care, în ultimii ani a făcut performanță, s-a reformat și modernizat și are rezultate pe care partenerii instituționali interni și externi le apreciază. Dar aici, în țară, e greu să vorbești despre progresele pe care le face o instituție încă percepută de unii ca moștenitoare a Securității.

Și, pe bună dreptate, este greu să credem că am scăpat de fantomele trecutului mai ales când viața noastră publică este încă dominată de ele.

Chiar și acum, mă tem că veți interpreta ceea ce vă spun ca ipocrizie. Dar vreau să folosesc acest exemplu, care îmi este foarte aproape, ca să ilustrez pledoaria de mai devreme, pentru interpretarea onestă a realității.

Vreau să vorbesc și despre SRI, despre valorile și realizările noastre, fiindcă această instituție este un bun exemplu de transformare lentă, dar decisivă, de modernizare treptată, dar durabilă, de depășire a unui prag în evoluție de la care nu mai vorbim despre improvizație și blocaj în practici ale trecutului, ci de inovare și performanță la nivel înalt.

Priviți-o ca pe o ilustrare simbolică a transformării României în ansamblu. Pe care adesea nu o înțelegem așa cum e, fiindcă ne-am obișnuit să o percepem într-o paradigmă a catastrofei absolute.

Și dacă s-a putut face reformă într-o instituție atât de complexă și cu un asemenea bagaj istoric, sunt optimist să spun că se poate face și în alte locuri.

Sigur că SRI-ul a făcut și greșeli. Multe, în acești 32 de ani. Să reparați greșelile făcute este un proces complicat care cere timp, expertiză și foarte mult efort. Greșeala unui șef afectează un întreg departament, iar adesea majoritatea oamenilor din acel departament sunt oameni de toată cinstea. Să schimbi părerile oamenilor despre un serviciu secret este și mai complicat. Încercăm să o facem treptat, dar încă nu este suficient.

Câteva dintre ele, făcute înainte de mandatul meu, au fost greșeli importante și cu siguranță criticii mei vor găsi îndeajuns de multe și din timpul mandatului meu. Îmi cer în mod sincer scuze pentru ele - pentru toate, inclusiv pentru cele de dinaintea mea.

Dar eu sunt permanent ghidat de dorința de a construi, nu de a distruge. Cunoscut pĂcatele de care este acuzatĂ instituția, unele reale, altele atribuite nouă pe nedrept.

Știu și de problemele generate de unii foști lucrĂtori ai SRI poziționați fie în spatele a tot felul de oameni, fie gravitând în jurul companiilor de stat. Vă pot spune cĂ suntem conștienți de aceste probleme și vom face tot ce ține de noi pentru a le rezolva. Totuși, marele cĂștig al acestui mandat a fost separarea de politică, absolut normală într-o societate democratică. Politica și activitatea de culegere de informații nu trebuie sĂ fie suprapuse. De prea multe ori, însă, greșelile trecutului afecteazĂ și comportamentul celor din prezent. Prea mulți politicieni, în deceniile anterioare, s-au obișnuit sĂ primeascĂ "indicații" sau "sugestii" despre ce au de fĂcut.

Politicienii sunt aleși de oameni sĂ gândeascĂ cu mintea lor, investiți cu încrederea lor sĂ ia decizii despre cum va arĂta România în viitor, nu doar sĂ stingă incendii ale prezentului și sĂ aplice planuri gândite de alții. Cu toate acestea, prea mulți vor ca alții sĂ ia decizii în locul lor, prea mulți chiar se așteaptă sĂ primeascĂ sugestii de la servicii.

Nu vom consolida democrația decăt atunci cĂnd vom stimula fiecare instituție sĂ își asume mandatul pe care îl are, fĂră abuzuri și fĂră excese.

Știu cĂ existĂ multă neîncredere în societate în ceea ce privește numĂrul "acoperiților" și agenda acestora în diverse sectoare strategice.

Vă pot asigura cĂ de la începutul mandatului meu activitatea lor se desfășoară strict în limitele legii. Știu cĂ existĂ îngrijorare legitimă în legătură cu situația doctoratelor și masteratelor girate de noi.

Aici chiar am reușit o reformă majoră și sper ca și alții sĂ preia ca manual de bune practici din mĂsurile luate în acești ani.

Am auditat și reformat întreaga școală doctorală, am dat la o parte ce nu funcționa, iar astăzi Academia Națională de Informații este un loc mai bun, mai integru.

Personal, am susținut și organizarea cursurilor despre totalitarism, pentru ca ofițerii noștri sĂ învețe, de la început, care au fost ororile abuzurilor din timpul dictaturii comuniste. Nu în ultimul rĂnd, am stimulat instituția sĂ creeze cursuri noi, care sĂ le permită studenților accesul la cele mai moderne tehnologii.

Știu cĂ fantoma Securității este încă atașatĂ de imaginea noastră, așacum a revenit de multe ori în spațiul public românesc în aceste decenii. Dar și aici am fĂcut lucruri de care sunt mulțumit. În timpul mandatului meu am predat întreaga arhivă a Securității cĂtre CNSAS. Și suntem singurul serviciu secret din România care a fĂcut asta.

Trebuia să o fi făcut mai devreme, dar sunt totuși foarte bucuroși că eu și colegii mei ne-am așum și am făcut acest lucru absolut necesar.

Desecretizarea va continua, inclusiv cu punerea la dispoziția cercetătorilor a informațiilor declassificate despre evenimente care au avut loc și după 1989. Vindecarea trecutului poate fi posibilă doar prin prezentarea adevărului. Sigur că se mai fac erori. Mai știu că se va discuta din nou mult despre noile legi ale securității naționale. Iar aici repet ce am mai declarat. Ne dorim legi actualizate, dar le vrem cât mai apropiate de modelul celor din Occident. Și dacă tot am ajuns aici, ar fi de dorit ca societatea românească și decidenții politici să se hotărască ce rol vor să atribuie serviciilor de informații. Nu putem fi în același timp un fel de pompieri chemați să stingă incendiile provocate de alții și apoi acuzați că le-am stins. Aceasta este de fapt elefantul din încăperea și această discuție nu va putea fi evitată la nesfârșit.

Se vorbește în continuare despre oamenii din SRI ca despre securiști.

Ceea ce este complet nedrept. Însă cei care populează astăzi această instituție merită să se vorbească despre ei în termeni corecți. Majoritatea sunt tineri, de 30-40 de ani, și au aflat despre vechea Securitate din cărți și din arhive.

De curând, a apărut în mass-media un articol în care se vorbea despre construcția unei troițe dedicată ofițerilor de informații din toate timpurile într-un cimitir din Pitești. Cu siguranță, inițiatorul acestui demers cât și tinerii care au participat la acea inaugurare nu au auzit de experimentul Pitești, de ororile făcute de fosta Securitate în anii 50 și cred că a fost o greșală. Eroii trebuie căutați oriunde în altă parte decât printre structurile regimului totalitar din trecut. Cu tot respectul, SRI este o instituție care își cinstește eroii săi care s-au sacrificat pentru construcția statului democratic și atât.

Astăzi, sunt o mulțime de oameni extraordinari în SRI. Ei merită încurajați și apreciați, fiindcă ceea ce fac zi de zi e dificil și important.

Sunt oameni care ar putea câștiga mult mai mulți bani făcând mai puțin efort în alte părți, dar muncesc în această instituție neștiuți, fără să li se poată descrie public realizările, animați de cinste, onoare, patriotism, datorie și loialitate.

Cuvinte care sună greu și pompos, dar pe care cred că trebuie să ne reobișnuim să le folosim cu naturalețe, fiindcă sunt valori de care avem nevoie pentru a ne ghida viitorul.

Așa am revenit la discuția despre valori și despre proiecția viitorului.

Doamnelor și domnilor,

Viitorul României vine cu oportunități și cu riscuri. Iar riscurile cele mai importante țin de polarizare și blocajul involuntar în trecut. Traversăm o perioadă dificilă, dar nu suntem singuri în această situație. Prin aceleași crize trec și statele democratice din Occident, iar soluțiile le vom găsi împreună. Avem mare nevoie să reconstruim încrederea între oamenii care vor în mod cinstit o Românie care să funcționeze la fel de bine ca cele mai de succes democrații occidentale.

Suntem din ce în ce mai polarizați în societate, iar polarizarea, ca și extremismul sau populismul, este un mare risc. Polarizarea este folosită de cei care își doresc o Românie coruptă și instabilă. Tentația soluțiilor extreme este întotdeauna mare în epoci dificile. Validarea rapidă, explicațiile facile, spectacolul gratuit fac parte din arsenalul celor care vor să destabilizeze o societate care încă nu are încredere în ea însăși. Antidotul este concentrarea pe muncă, pe construcție, pe rezultate și recursul permanent la valori. În acest fel, echilibrul devine antidotul extremismelor.

Una din provocările prezentului se referă la discuția despre identitate. Despre cine suntem, ca oameni dar și ca popor, și despre cât de mândri suntem în legătură cu identitatea noastră. Nu vreau să vă dau lecții, și vă rog să luați frazele următoare drept gânduri pe care vi le transmite un absolvent de științe politice. Creșteți deja într-o societate în care se construiește o teză falsă, a unei dispute artificiale între identitatea națională și cea europeană sau globală. Identitatea noastră națională este un motiv de mândrie la fel ca și apartenența la o societate deschisă, tolerantă și preocupată de drepturi globale.

Pentru că ambele sunt cele care ne diferențiază de societățile în care nu sunt posibile alegerile libere, egalitatea în fața legii, libertățile economice sau libertatea de mișcare pe care astăzi le considerăm firești.

În această lume, naționalismul nu ar trebui să fie doar apanajul unor discursuri sau abordări extreme, ci și un tip de instinct pe care să-l aibă și cei cu gândire democratică, liberală, care astăzi au tendința greșită de a se îndepărta de subiecte precum patriotism sau tradiții.

Dar, așa cum spun și gânditorii liberali moderni astăzi¹, nu ar trebui să facem asta.

Privilegiile asigurate cetățenilor în ultimele sute de ani, prin intermediul ideii de contract social, reprezintă un motiv de mândrie - dar ele nu sunt un dat absolut. Ele nu au apărut peste tot în lume, ci au apărut în societățile care au cultivat toleranța, deschiderea față de diferențe, egalitatea în fața legii, limitarea privilegiilor celor puternici.

¹ Fukuyama, în cartea *Liberalism and its discontents*, aparuta în mai 2022, și care analizează criza gândirii liberale moderate, atacată de extremismul atât dinspre populismul conservator (dinspre dreapta) cât și dinspre progresismul extrem (dinspre stanga). Și o teză interesantă asumată de el se referă la asumarea naționalismului și de către cei cu gândire liberală. În acest sens, este definit pasajul de mai jos...

De aceea, cred că sprijinul pentru democrație poate coexista cu atașamentul față de valori tradiționale, religie, elemente de identitate națională. Trăim într-o comunitate care și-a câștigat prin sacrificii extreme, timp de sute de ani, dreptul de a avea o țară proprie, o limbă, o graniță, un steag. Mai mult, trăim prin alegerea noastră în cea mai puternică familie democratică a lumii, și suntem un pilon de bază al celei mai mari alianțe strategice din istorie. Am depășit aproape la fel de repede ca țările dezvoltate - dacă ne uităm la scară globală - discriminări pe care alte state încă le au.

Pentru că avem o economie deschisă și o societate liberală, suntem un motor de creștere, care asigură prosperitate mai mult ca oricând în ultimii 30 de ani; avem acces la noi tehnologii, și suntem parte dintr-o lume culturală și artistică în care avem nume cu care ne putem mândri.

Lucrurile bune la care aspirăm cu toții, inclusiv cele pentru care mulți dintre noi migrează spre Vestul Europei, au fost și sunt posibile tocmai pentru că democrațiile liberale asigură posibilitatea succesului oricui vrea, oricui muncește, oricui respectă regulile. Nu peste tot în lume este așa - din păcate, nu suntem încă la sfârșitul istoriei, așa cum spera Fukuyama acum 30 de ani, într-o lume dominată doar de democrații și de libertăți. În afara familiei occidentale, din care facem parte, rămân în continuare prea multe dictaturi, sisteme totalitare, marcate de lipsa drepturilor, lipsa accesului la tehnologie, la cultură și la dezvoltare.

Societățile liberale, democratice, sunt măcinate mereu de diviziuni interne. Iar democrația uneori dă impresia de haos, de dezordine, de lipsă de perspectivă. Dar democrația este cea care permite libertăți și proiecte de viitor pe care nicio societate iliberală nu o poate asigura.

Și toate lucrurile care ne-au permis să ne afirmăm în ultimii 30 de ani ca societate liberă, pro-occidentală, democrată și cu o economie în creștere sunt legate și de identitatea noastră națională. De aceea, nu cred că trebuie să existe o separație atât de mare între mândria națională și susținerea principiilor democratice universale. Datorită acestor principii, societățile europene au reușit să fie modelul de dezvoltare la care aspiră atât de multe milioane de migranți. Iar cultivarea mândriei naționale nu ar trebui lăsată doar pentru abordările extremiștilor sau populiștilor.

Ca o părere personală, cred că un naționalism moderat, echilibrat, ar trebui reasumat, redefinit și recultivat și de cei care au gândire democratică și echilibrată în statele occidentale, inclusiv în România viitorului.

Voi, cu deschiderea și educația de care vă bucurați, puteți defini un nou sentiment de mândrie, un patriotism pro-occidental, al cetățeanului român conectat la valori democratice europene și aspirații globale. Puteți, în același timp, prin participare și implicare, să puneți presiune pe cei din jur, pe instituții, pe restul societății, pentru ca lucrurile în care credeți să se întâmple.

Cel mai important este să nu renunțați la ideile și valorile în care credeți, și să luptați pentru ele mereu.

Eu, din păcate, am văzut mulți prieteni din facultate care au renunțat la ideile generoase pe care le susțineam când eram studenți, de dragul unor compromisuri pentru putere. Așa ceva trebuie evitat! Pentru că politica adevărată înseamnă susținerea unor valori și a unor principii, nu doar câștigarea puterii.

Voi, generațiile actuale de studenți, puteți defini forma și semnificația viitoarelor decade pentru dezvoltarea României. O veți face trăind într-o societate cu mult mai multe opțiuni decât în urmă cu 30 de ani, mai conectată, mai liberă, mai prosperă, mai echilibrată. Sper să o faceți cu optimism și cu încredere în voi și în țara voastră.

Există o zicală veche a nemților transilvăneni pe care am auzit-o foarte des în copilărie, și pe care îmi place mult să o repet public: Prima generație luptă, a doua generație muncește și abia a treia generație mănâncă.

O auzeam des, pentru că mi se explica de ce trebuie să muncesc și să lupt. Și mi se zicea că va veni și generația care va mânca, dar nu va fi generația mea.

Eu cred că, la scara istoriei României, generația care se poate bucura de rezultatele acestor decade de frământări și de acumulări este generația voastră.

A cetățenilor care au în același timp identitate românească, europeană și globală. Folosiți-vă această putere cu înțelepciune.

Vă mulțumesc pentru invitație și vă urez mult succes tuturor!